

Felsőoktatás-finanszírozás és kormányzás: négy esettanulmány

Kováts Gergely

2011. december 9.

A kutatás a TÁMOP-4.2.1. /B-09/KMR-2010-0005
és a TÁMOP 4.1.4-08/1-2009-0002 támogatásával
készült.

Vezetéstudományi Intézet
Vezetés és szervezés tanszék

1093 Budapest, Fővám tér 8.; 1828 Budapest, Pf. 489.
Tel.: (1)4825377, (1)4825263; fax: (1)4825118
Internet: <http://mgmt.uni-corvinus.hu>

Anglia

- Sokszínű, de egységes intézményrendszer (89 egyetem, 34 college)
- az Üzleti, Innovációs és Szakképzési Minisztérium (Department for Business, Innovation and Skills)
- Közvetlen ágazati irányítás és felügyelet ügynökségeken (HEFCE, QAA, OFFA) keresztül
- Jelentős intézményi önállóság az erőforrás-allokációban (tenure, bérezés, munkakörök), stratégiai és operatív szint szétválasztása (board és alkancellár), adminisztratív és akadémiai tevékenységek szétválasztása

Az intézmények bevételi és kiadási struktúrája az Egyesült Királyságban (2008/2009)

Bevételi és kiadási struktúra	Ezer GBP	Arány
Bevételek összesen	25 373 267	
Finanszírozási tanácstól	8 819 359	34,8%
Tandíj és oktatási szerződés	7 282 639	28,7%
Kutatási támogatás és szerződés	4 144 582	16,3%
Egyéb bevétel	4 769 744	18,8%
Alapítványi és befektetési bevétel	356 942	1,4%
Kiadások összesen	2 494 4436	
Bérek	1 416 4715	56,8%
Egyéb működési kiadások	9 097 354	36,5%
Értékcsökkenés	1 299 748	5,2%
Kamatok és más pénzügyi költségek	382 619	1,5%

Forrás: HESA 2010

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

A HEFCE által biztosított támogatások (2011)

Támogatás típusa	Elosztási csatorna	HEFCE keret (millió GBP) ^a	Keret aránya a teljes költségvetésen belül
Rendszeres támogatás	Oktatás	4339	66,7%
	Kutatás	1558	23,9%
	Tudáscsere (Felsőoktatási Innovációs Alap)	150	2,3%
	Kiegészítő támogatás	30	0,5%
Nem rendszeres támogatás	Speciális támogatási alap	207	3,2%
	Előirányzott töketámogatás	223	3,4%
Összesen		6507	100,0%

Forrás: <http://www.hefce.ac.uk/finance/recurrent/2011/> alapján

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Anglia

- Sokszínű, de egységes intézményrendszer (89 egyetem, 34 college)
- az Üzleti, Innovációs és Szakképzési Minisztérium (Department for Business, Innovation and Skills)
- Közvetlen ágazati irányítás és felügyelet ügynökségeken (HEFCE, QAA, OFFA) keresztül
- Jelentős intézményi önállóság az erőforrás-allokációban (tenure, bérezés, munkakörök), stratégiai és operatív szint szétválasztása (board és alkanellár), adminisztratív és akadémiai tevékenységek szétválasztása
- Finanszírozás, forrásallokáció:
 - Oktatási támogatás tervezett létszámok alapján (input alapú) utókövetéssel , illetve tandíj, jelentős külföldi hallgatói létszám
 - Kutatási támogatás periodikus peer review alapú minősítési eljárás (RAE) alapján, illetve versenyzetetéssel (kutatási tanácsok)
 - RAE kritikája: drága, az értékelő panelek tagjainak nem átlátható kiválasztására, a kutatási irányokra gyakorolt torzító hatás, a kutatói „transzferpiac” kialakulása, a diverzitás csökkentés, rövid távú szemlélet, fiatal kutatók hátrányos helyzete, belső intézményi gyakorlat diszfunkcionális átalakulása
 - Egyéb projekt alapú támogatások Tudáscsere (Felsőoktatási Innovációs Alap) támogatás, Kiegészítő támogatás, Speciális támogatási alap és Előirányzott tőketámogatás)
 - Finanszírozási megállapodás
 - Erős pénzügyi monitoring
- Támogató intézményrendszer: önálló statisztikai ügynökség, tényeken alapuló elemzések, szakmai hálózatok nagy száma, vezetőképzés – ezek működését, fenntartását részben maguk az intézmények finanszírozzák (az UUK-n keresztül)

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Új-Zéland

- Felsőoktatás és felsőfokú oktatás együttes kezelése
- Tagolt intézményrendszer, fix kategóriákkal (8+2 egyetem, 2 főiskola, 2 wananga + 950 TEO)
- Jelentős intézményi önállóság az erőforrás-allokációban, stratégiai és operatív szint szétválasztása (board és alkanellár), adminisztratív és akadémiai tevékenységek szétválasztása
- Az oktatási minisztérium 5 éves stratégiai terv (TES), kivitelezése a TEC feladata. Minőségellenőrzés: NZVCC, NZQA

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

INTRODUCTION

PART ONE: STRATEGIC DIRECTION

- 1.1 Overarching education vision
- 1.2 Vision for tertiary education

PART TWO: PRIORITIES

- 2.1 The Government's tertiary education priorities for the next three to five years
- 2.2 How the priorities will be achieved

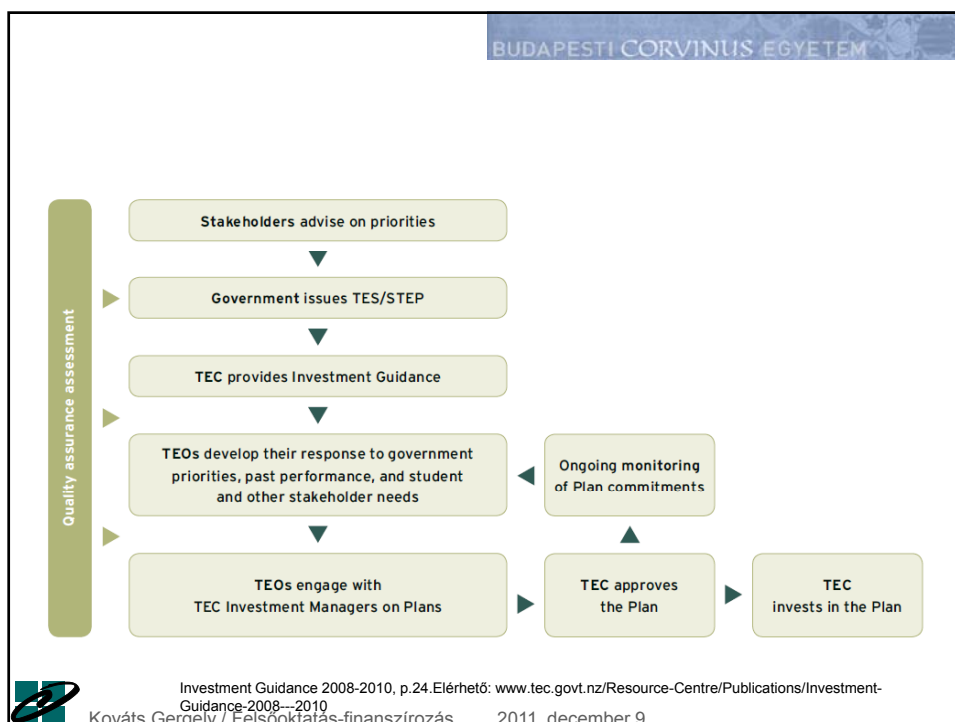
PART THREE: EXPECTATIONS OF PROVIDERS AND STUDENTS

- 3.1 Expectations of providers
- 3.2 Expectations of students

MONITORING

APPENDIX: CONTEXT AND TRENDS

 Forrás: <http://www.tec.govt.nz/Tertiary-Sector/Tertiary-Education-Strategy/>
 Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

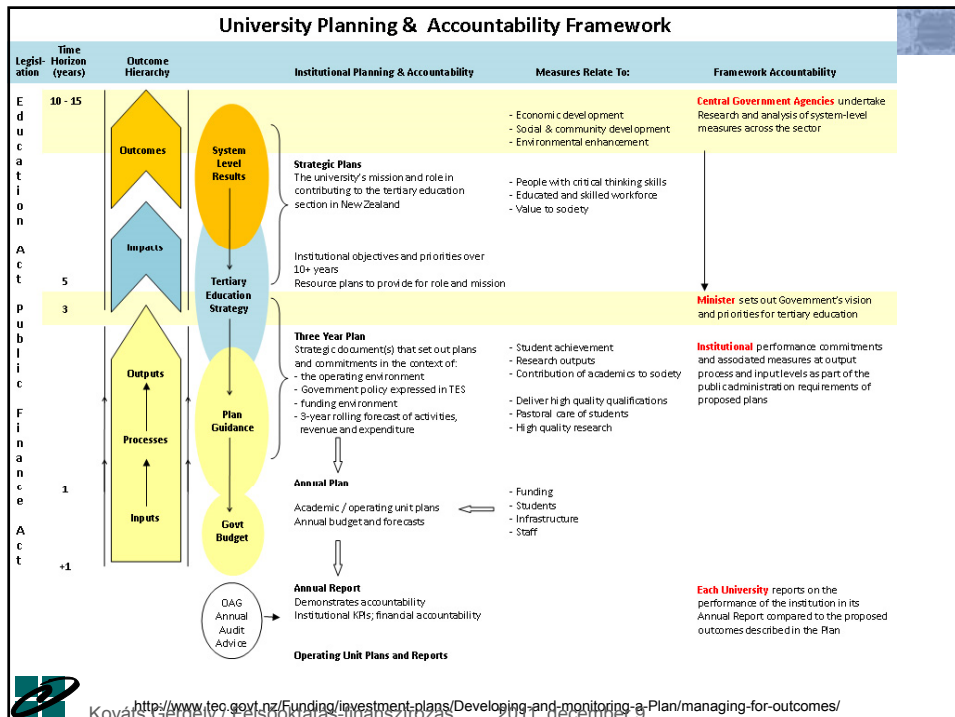

Investment Plan

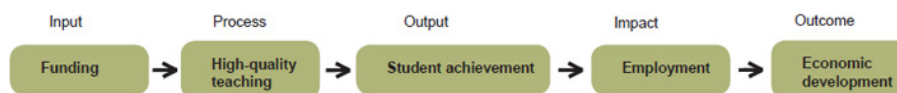
- „A Plan is an *accountability* document that sets out the proposed activities of a tertiary provider or ITO, the rationale for these activities, and how the success of the activities will be *measured*. At the same time, Plans set out what a tertiary provider or ITO will *deliver in return* for the money *invested* by Government” (Forrás: <http://www.tec.govt.nz/Funding/investment-plans/What-is-an-Investment-Plan/>)
- Tartalma:
 - A terv kontextusa: külső célok, intézmény saját céljai, elvárások, korlátozó tényezők, adottságok
 - A tevékenységek összefoglalása, amely tartalmazza a tervezett hallgatói létszámokat, a képzési programok összefoglalását, a támogatási igényt összegszerűen. Ki kell térni az egyéb, nem finanszírozott tevékenységekre
 - Vállalt teljesítmények (performance commitments). A következő három évre vonatkozó konkrét, számszerű output-szintű teljesítmény-előrejelzés (ún. statement of forecast service performance)
- Tényadatokon alapuló (evidence based)

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

<http://www.tec.govt.nz/Funding/investment-plans/Developing-and-monitoring-a-Plan/managing-for-outcomes/>
Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Forrás: <http://www.tec.govt.nz/Funding/investment-plans/Developing-and-monitoring-a-Plan/managing-for-outcomes>

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Bevételek és kiadások fő kategóriák szerint		Egyetemek és tanár-képző főiskolák	Főiskolák	Wanangák	Összesen	
Bevétel	Allami támogatás	EFTS – Vote Education	994 708	525 866	119 443	1 640 017
		EFTS – Vote Health	1 952			1 952
		PBRF kutatási támogatás	231 522	5 212	472	237 206
		ITO	0	21 473		21 473
		Egyéb	65 727	95 538	48 918	210 183
		Összesen	1 293 909	648 089	168 833	2 110 831
	Tandij	Hazai	523 703	210 759	11 931	746 393
		Nemzetközi	256 673	74 003		330 676
		Összesen	780 376	284 762	11 931	1 077 069
		Bejelentett kutatási bevétel	479 824	1 070	552	481 446
	Egyéb bevétel	406 628	87 420	14 054	508 102	
	Összes működési bevétel	2 960 737	1 021 341	195 370	4 177 448	
Kiadás	Személyi kiadások	1 677 841	541 296	94 995	2 314 132	
	Egyéb kiadások	883 456	329 773	75 243	1 288 472	
	Értékcsökkenés	301 474	79 672	10 920	392 066	
	Összes működési kiadás	2 862 771	950 741	181 158	3 994 670	
Többlet/hiány	Többlet (rendkívüli tételek figyelembevételén kívül)	97 966	70 600	14 212	182 778	
	Rendkívüli tételek	-1 914	5 910	605	4 601	
	Többlet a rendkívüli tételekkel együtt	99 880	64 690	13 607	178 177	

Forrás: http://www.educationcounts.govt.nz/statistics/tertiary_education/financial_performance

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Képzési hozzájárulás, kapacitás, kutatás	Hallgatói előrehaladási komponens (SAC)	1 614 950
	Teljesítményalapú Kutatási Alap (PBRF)	244 294
	Harmadfokú képzési intézmények komponens (kivéve a PBRF-et)	418 103
	Kutatási Kiválóság Központok (CoRE)	33 893
	Kutatási kapacitások építése a társadalomtudományokban	666
	Harmadfokú képzési ösztöndíjak és egyéb alapok	13 445
	Egyéb	168
	Összesen	2 325 519
Egyéb harmadfokú képzés (beleértve a célzott tréningeket, a vállalati továbbképzéseket és a közösségi oktatást is)	Vállalati képzés (Industry training)	163 238
	Modern tanoncoképzés (Modern Apprenticeships)	43 516
	Képzési lehetőségek (Training Opportunities)	78 362
	Fiatalok képzése (Youth Training)	59 193
	Képességek javítása (Skill Enhancement)	1 853
	Kapu program (Gateway)	17 413
	Ngā Kaiarataki úttörők	593
	Olvasás és számolás a munkahelyen (Literacy and numeracy in the workplace)	
	Angol nyelv a bevándorlók számára (English for Migrants)	834
	Közösségi oktatás (Community education)	79 431
	Összesen	444 433
Kutatási szerződések	Tudományos és technológiai kutatási alap (Foundation for Research Science and Technology)	81 504
	Marsden alap (Royal Society)	40 350
	Egészségügyi Kutatási Tanács (Health Research Council)	64 362

Forrás: http://www.educationcounts.govt.nz/statistics/tertiary_education/resources
Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Új-Zéland

- Felsőoktatás és felsőfokú oktatás együttes kezelése
- Tagolt intézményrendszer, fix kategóriákkal (8+2 egyetem, 2 főiskola, 2 wananga + 950 TEO)
- Jelentős intézményi önállóság az erőforrás-allokációban, stratégiai és operatív szint szétválasztása (board és alkancellár), adminisztratív és akadémiai tevékenységek szétválasztása
- Az oktatási minisztérium 5 éves stratégiai terv (TES), kivitelezése a TEC feladata. Minőségellenőrzés: NZVCC, NZQA
- Finanszírozás, forrásallokáció:
 - Az állami támogatás alapja a Beruházási terv (ez elválhat az intézményi stratégiától), amely egyben finanszírozási megállapodás is
 - Oktatási támogatások tervezett létszámok alapján (input) utánkövetéssel, kis részben output-indikátorok alapján + tandíj, jelentős külföldi hallgatói létszám
 - Kutatási támogatás periodikus peer review alapú minősítési eljárás (RAE) alapján, illetve versenyzetetéssel
 - Egyéb projekt alapú támogatások
 - Hallgatói létszámok utánkövetése és célindikátorok utánkövetése
 - Erős pénzügyi monitoring
- Támogató intézményrendszer: a finanszírozó hatóság által elérhető adatok, statisztikák, elemzése korlátozott mennyiségben

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Finnország

- Tagolt intézményrendszer, fix kategóriákkal (16+1 egyetem, 25+2 főiskola)
- Az oktatási minisztérium egyszerre végzi a stratégiai irányítást és a finanszírozást, ellenőrzést
- 2009-es egyetemi reform: egyetemek állami vállalként vagy alapítványi formában működhetnek. Governance átalakulása. Növekvő autonómia: foglalkoztatási viszonyok átalakulása, ingatlangazdálkodás, pénzügyi autonómia.
- Az ellenőrzés a teljesítményszerződésben, illetve a rendszeres statisztikai adatbekéréseken, valamint a stratégiák, éves jelentések bekérésén és elemzésén keresztül történik
- Finanszírozás, forrásallokáció:

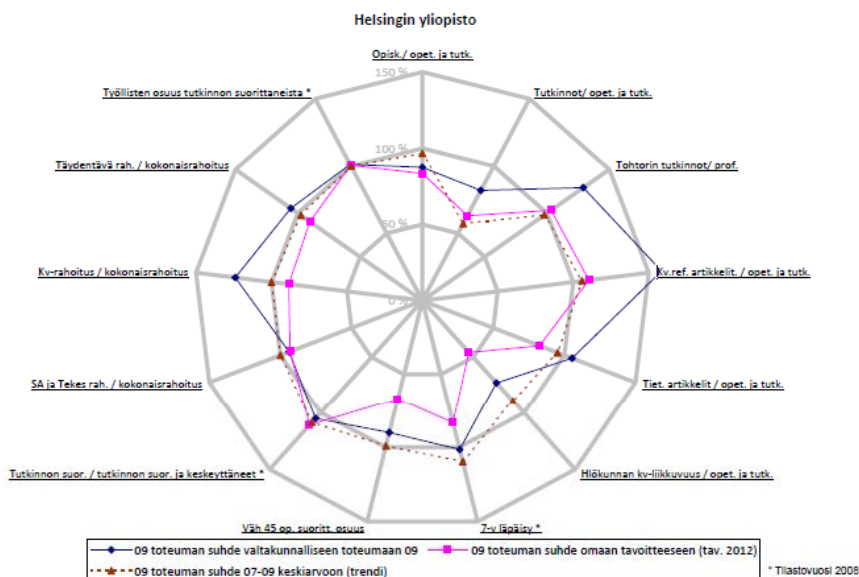
Oktatás 41,5%		Kutatás és kutatóképzés 33,75%		Egyéb oktatási és tudományos célok 25%	
Tevékenység mennyisége	Minőség és hatékonyság	Tevékenység mennyisége	Minőség és hatékonyság	Képzési és tudományterületi struktúra	Stratégiai fejlesztés
85%	15%	85%	15%	75%	25%

- Az állami támogatások jelentős része automatizmusok alapján számítódik (kiszámítható), tervezett létszámokat, indikátorértékeket teljesítmény-megállapodásba foglalják
- Alaptámogatás tervezett létszám alapján (input), kibocsátott diplomák alapján (output)
- Oktatás- és kutatástámogatás input és output teljesítmény-indikátorok alapján
- További kutatási támogatások versenyeztetéssel
- Tandíj: csak külföldieknek, jelenleg kísérleti stádiumban
- Támogató intézményrendszer: a minisztérium statisztikai rendszere (rugalmas, de korlátozott adattartalom), védett oldalakon belül gazdagabb adatok, hiányzó támogatás

Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Liite 2: Kuvio korkeakoulun kauden 2010–2012 sopimustavoitteiden toteumasta korkeakoulusektorin valtakunnallisessa kokonaisuudessa

Forrás: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/yliopistokoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoitus/yliopistojen_tulosopimukset/Palautteet_2010/Hy.pdf
Kováts Gergely / Felsőoktatás-finanszírozás... 2011. december 9.

Németország (Észak-Rajna-Vesztfália)

- Tagolt intézményrendszer, fix kategóriákkal (egyetem, főiskola)
- Tartományi tagolódás, tartományi minisztériumok végzik a stratégiai irányítást és a finanszírozást, ellenőrzést. A szövetségi kormányzat átfogó fejlesztési programokat kezdeményezhet (Kiválósági kezdeményezés, Felsőoktatási Paktum)
- Intézményirányítás általánosságban: szélesedő autonómia (oktatói státuszok, állami támogatások szabadabb felhasználása), a magyarországi Gazdasági Tanácshoz hasonló véleményező, javaslattevő testületek megjelenése (néhány tartományban ennél radikálisabbak, pl. Észak-Rajna–Vesztfáliában jelentős intézményi önállóság az erőforrás-allokációban, valódi döntéshozó board)
- Finanszírozás, forrásallokáció (általánosságban):
 - Intézményi költségvetés 96%-ban valamilyen állami forrásból érkezik (alaptámogatás, kutatási támogatás)
 - Tandíj megjelenése
 - Egyösszegű, átalány (lump sum) támogatás
 - Indikátorok és képlet szerinti finanszírozás erősödése (kiszámíthatóság). Elsősorban input, kisebb részben output alapon (pl. ÉRV-ban 20% az alábbi mutatók alapján: végzett hallgatók száma, időben végzett hallgatók száma, kiegyenlített nemi arányok természettudományos területen, doktori képzésben végzett hallgatók száma, külső bevételek nagysága)
 - Cél- és teljesítmény-megállapodások bevezetése (nincs pü-i ösztönző, nehezen számszerűsíthető)
- Támogató intézményrendszer: a Kiválósági kezdeményezés mint a stratégia-alkotás erős ösztönzője, tartományonként eltérő visszacsatolási és benchmark eszközök

